

Commissie Mens & Samenleving
Commissie Stad & Ruimte

Behandeld door	E. Koster	Datum	1 juli 2015
Doorkiesnummer	030 – 28 62197	Ons kenmerk	15.505188
E-mail	E.koster@utrecht.nl	Onderwerp	Agenda Utrecht: Profiteren van aandacht voor de Stad
Bijlage(n)	Agenda Utrecht	Verzonden	Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden
Uw kenmerk			
Uw brief van			

Geachte commissieleden,

Met deze brief informeren we u over onze activiteiten om de hernieuwde aandacht voor de ‘kracht van de stad’ te benutten en de positie van de Utrechtse stedelijke regio te versterken. Op 22 juni bespraken de colleges van de vier grote steden de potentie van die aandacht en de kansen die er voor ons liggen. Op korte termijn ontvangt u een uitnodiging om met partners en gemeentelijke ‘trekkers’ te spreken over de uitwerking van *Agenda Utrecht*.

De stad als motor

Er is (inter)nationaal veel belangstelling voor de rol van de stad als plek om elkaar te ontmoeten, als motor van economische groei en als brandpunt voor oplossingen van maatschappelijke vraagstukken. Wij zien het vertrouwen in steden als kans om support van het Rijk en Europa te organiseren op onze ambities. Rijk, partners in de regio en wijzelf bewegen richting nieuwe werkwijzen. Een beweging die nauw kan aansluiten op wat we in het coalitieakkoord met elkaar afspreken en voor ogen hebben: een gezonde stad, die we samen met partners nog concurrerender en leefbaarder maken.

De interesse voor de vernieuwende en economische kracht van de stad zien we terug in recente publicaties over de kracht van de steden en de urgentie om die kracht beter te benutten¹, de ontwikkeling van een Europese Urban Agenda en het Rijk dat in september in de Miljoenennota 2014 ‘Agenda Stad’ agendeerde vanuit de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu². Relevante ontwikkelingen hierbij zijn;

- mondiale verstedelijking. Volgens de VN zal in 2050 zo'n 70 procent van de wereldbevolking in stedelijke regio's wonen;
- de grote uitdagingen waar stedelijke regio's voor staan, zoals op het terrein van woningbouw, scholing, werkgelegenheid, mobiliteit, gezondheidszorg, vrije tijdsbesteding, watervoorziening;
- het feit dat stedelijke regio's in principe het organiserend vermogen en de schaal hebben om nieuwe oplossingen te ontwikkelen voor maatschappelijke vraagstukken, maar dat dat vermogen onderbenut blijft.

¹ Oa Planbureau voor de Leefomgeving ‘De Stad, magneet, roltrap en spons’, 2015; ‘Slimme Steden’ van Marten Hajer, 2014, ‘Triumph of the City’ (Glaeser), Territorial Review 2014, OECD, ‘De veranderende Geografie van Nederland’ van Pieter Tordoir en Regioplan, 2015.

² Zie ook de kabinetsbrief Voortgang Agenda Stad, dd. 26 juni 2015 [2015-0000307564] en de kabinetsbrief Inzet Nederlands EU-voorzitterschap voor Europese Agenda Stad, dd. 26 juni 2015 [2015-0000356222]

Datum 1 juli 2015

In Nederland in het bijzonder heeft de OECD de focus op de stad gestimuleerd door te onderbouwen dat we de kracht van steden in Nederland niet optimaal benutten en onze excellente positie op het spel staat.

Utrecht wil het momentum benutten

Utrecht is de meest competitieve regio van Europa en scoort relatief goed op leefbaarheidscriteria. Wij zijn in zekere zin waar planbureaus en onderzoeksbureaus over schrijven en waar Europa en Rijk naar zoeken: concurrerend en leefbaar. Dat we dat blijven met de snelle groei die we doormaken het komend decennium is niet vanzelfsprekend. Dat vergt nieuwe, slimme oplossingen om die groei te accommoderen en ervan te profiteren. We zijn ook de regio met het grootste innovatiepotentieel van Nederland (bron: ING 2014). Dat kunnen we beter benutten, profileren en er meer van profiteren.

Tegelijk is er in de regio 'momentum': partners bewegen in strategie, profilering en positionering in dezelfde richting. Dat biedt kansen om krachten te bundelen rondom de aandacht voor de stad, Urban Agenda en EU voorzitterschap 2016 en Agenda Stad. Dit doen we in partnerschap met de U10 gemeenten, met de provincie, met de partners van de Economic Board Utrecht. In die partnerschappen vinden we de slagkracht, betekenis en strategische focus om ons te verbinden aan een nieuwe werkwijze en nationale agenda. Deze nieuwe werkwijze brengt ook focus aan in de manier waarop we als stad – en dus als organisatie – met onze partners opereren.

Complementariteit van steden

Als voorzitter van het overleg van de vier grote steden in Nederland (G4) hebben we dit jaar vanuit Utrecht de lead genomen om tot een gezamenlijk verhaal te komen vanuit de G4 richting het Rijk. Op 22 juni concludeerden we met elkaar – op de jaarlijkse G4 collegeconferentie – dat dat steeds beter lukt. De vier grote steden staan allemaal voor een eigen opgave, stellen eigen prioriteiten en vinden elkaar in de agendering van circa twintig maatregelen. Bijvoorbeeld zoals rondom de verduurzaming van de gebouwde omgeving; de ontwikkeling van innovatiemilieus en scienceparken; de binnenstedelijke bereikbaarheid; economisch profiteren van fysieke investeringen en (sociaal) ondernemerschap. We zoeken focus binnen en tussen de steden waarbij we niet overal opnieuw het wiel gaan uitvinden. Met als doel: een netwerk van krachtige steden dat gezamenlijk leert, experimenteert en realiseert en Nederland als geheel verder helpt. Dat netwerk zoeken we waar dat past ook buiten G4 bij kennisinstellingen en bedrijfsleven, de acht nationale topcampussen, de G32 en andere individuele steden, of stedelijke regio's zoals met Eindhoven op economie. De positie van Utrecht beschrijven partners van binnen en buiten de regio steeds vaker in termen als: gezond stedelijk leven, hoge kwaliteit van leven, 'leefbare economie'.

City Deals?

Het traject van Agenda Stad draagt de belofte in zich van City Deals: afspraken tussen Rijk en –allianties van– stedelijke regio's. Hoe die exact vorm moeten krijgen is nog niet helemaal duidelijk. Kenmerken van een City Deal die het Rijk ons nu meegeeft zijn:

- dat deze een complexe, maatschappelijke opgave adresseert;
- resulteert in systeeminnovatie en grotere concurrentiekracht van steden en Nederland;
- de samenwerkingskracht binnen en tussen steden (agglomeratiekracht) bevordert;
- een basis kent van publiek–private samenwerking;
- internationaal uitventbaar is.

City Deals onderscheiden zich van andere typen afspraken zoals Green Deals, Experimentenwet of MIRT door het feit dat steden in de lead zijn, door de integraliteit van de oplossing en doordat steden

Datum 1 juli 2015

(al dan niet in allianties) directe afspraken met het Rijk kunnen maken. Als we tot een slimme inzet komen, kunnen we hieraan een sterkere Utrechtse profilering en aandacht voor onze concrete initiatieven en investeringen in de regio ontleen. We kunnen er ook de nationale (en mogelijk Europese) investeringsagenda's mee beïnvloeden.

Utrechtse propositie langs drie strategische lijnen

U vindt de Utrechtse position paper Agenda Utrecht bijgevoegd. Opgesteld in samenspraak met partners in de regio, aansluitend bij strategische agenda's als die van Economic Board Utrecht en regionale overheden en passend bij de Utrechtse positie in G4 verband. Hierin werken we drie lijnen verder uit onder de noemer van 'Gezond Stedelijk Leven'.

- Gezonde mensen
- Gezonde leefomgeving
- Gezond verstand

De kernredenering waarlangs partners in de regio elkaar vinden: Utrecht staat voor een dubbelopgave. We groeien snel en die schaa sprong maakt een systeem sprong noodzakelijk, bijvoorbeeld op het vlak van mobiliteit om onze hoge kwaliteit van leven behouden. Zo heeft de regio te maken met Chinese groeicijfers in het Openbaar Vervoer en groeit het fietsverkeer in Utrecht met 4% per jaar. We moeten ervoor zorgen dat al die mensen die zich in de regio vestigen zich hier goed kunnen bewegen, kunnen wonen, werken en leven. We kunnen de groei tegelijk benutten om de economische, internationaal onderscheidende 'ecosystemen' te versterken, om agglomeratiekracht te vergroten. Om dat goed te doen, vergt dat ook veel van ons in kwalitatieve zin. Utrecht is een stad met een hoge levensstandaard, een intieme grote stad, een 'walkable city', een stad van grootstedelijke voorzieningen en sterke sociale netwerken, een stad met relatief beperkte traditionele 'grote stedenproblemen'. Om dit alles ook in de toekomst te behouden hebben we slimme oplossingen voor onze groei en sterke allianties nodig. Een brede verkenning brengt ons tot een 'shortlist' van prioritaire dossiers waarmee Utrecht zich de komende tijd inzet om nieuwe werkwijzen en verhoudingen met het Rijk te vinden. Samen met partners binnen en buiten de regio dagen we het Rijk uit op meer regelruimte en support op onze regionale agenda.

Health Hub	<p>Positionering Utrecht regio als de regio in NL waar allianties van werkgevers, kennisinstellingen, brancheorganisaties, bedrijven in (medische) zorg en life sciences elkaar vinden in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten, slimme toepassingen van technologie.</p> <p>Onze regio onderscheidt zich bijvoorbeeld in oncologie, de toepassing van medische technologie, stamceltechnologie, de relatie tussen dier- en mensgeneeskunde, diensten op het gebied van zelfmanagement, organisatie van de zorg, applied games. Het gaat daarbij vaak niet zozeer om de technologie alswel de toepassing (en opschaling) ervan in een praktijkomgeving.</p>
Electric-hub (Slimme energienetten)	<p>Opschaling lokale warmte- en energienetten, gelieerd aan duurzame energie opwekking, zoals het internationale publiek-private consortium dat in Lombok nieuwe technologie en slimme energienetten ontwikkelt en toepast in de praktijk. Die nieuwe technologie zorgt voor banen en schone lucht, versnelt de energietransitie en voorkomt investering in netverzwaring, wat miljarden euro's aan investeringen scheelt. Hiervoor is wel aanpassing van wet- en regelgeving nodig zodat Nederland op gelijk speelveld komt met lande als de VS, Duitsland en China.</p>

<p>Energieneutraal en betaalbaar wonen (0 op de meter)</p>	<p>Het maximaal versnellen van de transformatie van de woningvoorraad naar energieneutraal en betaalbaar wonen.</p> <p>Om energieneutraal te (ver)bouwen en tegelijkertijd de netto woonlasten te verlagen is innovatie nodig in de bouwwereld, in de financiële wereld, bij grote en kleine woningbezitter én in landelijke en lokale regelgeving. Bovendien vraagt deze transformatie om vernieuwende wijzen van samenwerking in de hele vastgoedketen. Eerste experimenten op dit terrein lijken succesvol, maar gaan nog niet ver genoeg om echt tot grootschalige transformaties te komen.</p>
<p>First & Last Mile</p>	<p>Een steeds belangrijker deel van de vervoersopgave zijn de binnenstedelijke / regionale verbindingen. Het binnenstedelijk vervoer groeit snel en we hebben multimodale vervoersoplossingen nodig om dat te accommoderen. We zoeken experimenteerruimte, een meer integrale benadering, ontschotting van budgetten.</p>
<p>Healthy Urban Boost</p>	<p>We nemen gezonde verstedelijking en duurzaam beheer van strategische voorraden (energie, materialen, water) als uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkeling, met als proeftuin en icoon 2e fase stationsgebied/ centrum westzijde.</p>
<p>Social Impact Factory</p>	<p>Ondersteuning van de groeiende beweging van sociaal ondernemers en de groei van het in Utrecht ontwikkelde platform dat vragers en aanbieder van sociaal ondernemerschap verbindt. Meer ruimte voor innovatieve financieringsmogelijkheden. Als lokale overheid brengen we de constructie van social impact bonds in, ondersteund door financiële dienstverleners. We meten en monitoren impact, organiseren vernieuwend onderzoek rondom Social Impact Bonds. Om de eerste successen te kunnen 'opschalen' zijn vernieuwende vormen van Social Return on Investment nodig.</p>

Continu proces in intersectorale samenwerking

De opgaven en kansen van steden zijn niet eindimensionaal, monosectoraal of monodisciplinair. Dat zou tekort doen aan de complexiteit van grote steden. Toch is dat wel hoe het Rijk de regio dikwijls benadert. De dominante invalshoek in contacten tussen Rijk en regio is ofwel mobiliteit, ofwel economie, ofwel milieu of gezondheid. De steden en ook het Rijk zetten dan ook in op een transitie naar een nieuwe, intersectorale werkwijze. Het Rijk en ook Europa, zoekt daarbij partnerschap met stedelijke regio's waar ze energie, samenwerkingskracht en focus vindt. Het is nog niet duidelijk tot welk type afspraken dat gaat leiden, maar mocht dit tot substantiële, nieuwe afspraken leiden, dan willen we vooraan staan op bovengenoemde dossiers en wellicht ook enkele andere.

Met 'Agenda Utrecht' brengen we focus aan op wat we de komende periode verder uitwerken. We willen benadrukken dat het een *rolling agenda* is. Dat maakt het toevoegen van maatregelen of herprioritering mogelijk. De onderwerpen zijn in principe niet nieuw maar krijgen hiermee een extra impuls. Voorbeelden van maatregelen die naast bovenstaande prioritering op dit moment ook in ontwikkeling zijn, gaan over de 'aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt in de zorg' en op het gebied van 'armoedebeleid'. De agenda zal sterk sturend zijn voor onze proactieve agenda richting het Rijk. Dat doen we in regionale (triple-helix) partnerschappen, in G4 verband en in allianties met steden en stedelijke regio's elders in Nederland.

Burgemeester en Wethouders

Datum 1 juli 2015

In zijn brief over de voortgang van Agenda Stad van 26 juni presenteerde het Kabinet de eerste oogst van de hernieuwde samenwerking en schetst het vervolgproces. Vanuit G4 waarderen we de beweging van het Rijk om steden positie te geven en dringen we aan op breed commitment van het Rijk om de agenda concreet uit te werken. Aan het eind van het jaar zullen de eerste resultaten van de werkwijze worden gepresenteerd. Na de zomer zal de Tweede Kamer hierover debatteren. Voor die tijd bespreken we graag onze inzet met u. Graag attenderen we u ook op 8 juli, wanneer de U10 de Regionale Assemblée 2015 organiseert en een gesprek over de op te stellen ruimtelijk-economische strategie met de regio voert.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,